

درک چشم‌انداز جامعه‌شناختی

نویسنده: نیکی لیساکول

ترجمه: فاطمه عادل‌خواه،

دانشجوی کارشناسی علوم اجتماعی، دانشگاه فرهنگیان یزد

جامعه‌شناسان چگونه جهان را ادراک می‌کنند؟

جامعه‌شناسی را به‌عنوان علم مطالعهٔ جامعه می‌توان تعریف کرد؛ اما در عمل جامعه‌شناسی از این تعریف کلی فراتر می‌رود. جامعه‌شناسی نوعی نگاه برای درک جهان اجتماعی از طریق سنجش و ارزشیابی ساختارها و نیروهای اجتماعی است. این رشته از «بافت تاریخی» برای بررسی و مطالعهٔ زمان حال و جامعه در حال گذار و پیش‌رونده به سوی آینده استفاده می‌کند. جامعه‌شناسی اصولاً تفکر انتقادی را پرورش می‌دهد، سؤال‌های تحلیلی مطرح می‌کند و به دنبال راه‌حل است. برای فهم درست جامعه‌شناسی و راه و روش پژوهشی جامعه‌شناسان، درک نظریه‌های اجتماعی ضرورت دارد.

کلیدواژه‌ها: درک جامعه‌شناختی، علم جامعه‌شناسی، روابط اجتماعی

بررسی روابط اجتماعی

زمانی که جامعه‌شناسان جهان را برای فهم بهتر آن بررسی می‌کنند، در واقع در پی درک روابط میان افراد و گروه‌های اجتماعی هستند که افراد بر پایهٔ نژاد، طبقه و جنسیت به آن گروه‌ها تعلق دارند. آنان همچنین پیوندهای افراد را با اجتماع و نهادهای اجتماعی، اعم از پیوندهای مذهبی، آموزشی و شهری، همچون رابطهٔ افراد با کلیسا، مدرسه و یا ادارهٔ پلیس در نظر می‌گیرند. در جامعه‌شناسی، مطالعهٔ زندگی شخصی افراد در بطن جامعه به‌عنوان «جامعه‌شناسی خرد» شناخته می‌شود. مطالعهٔ گروه‌های بزرگ جامعه، روابط کلی و گرایش‌هایی که جامعه را تشکیل می‌دهند، به‌عنوان «جامعه‌شناسی کلان» شناخته می‌شود.

ساختارها و نیروهای اجتماعی

جامعه‌شناسان در پی یافتن پیوندهای میان پدیده‌های خرد و کلان هستند تا بتوانند از طریق آن به روندها و مشکلات اجتماعی که برخاسته از جامعه هستند، رسیدگی کنند. این شناخت که ساختارها و نیروهای اجتماعی، باورها، ارزش‌ها، هنجارها و انتظارات فرد را شکل می‌دهند، در جوهرهٔ نگاه جامعه‌شناسی قرار دارد. ساختارها و نیروهای اجتماعی بر تجربیات ما، تعاملات ما با دیگران، و در نهایت بر حاصل زندگی ما تأثیر می‌گذارند. اکثر مردم از چگونگی تأثیر گذاشتن ساختارهای اجتماعی بر زندگی‌شان آگاهی ندارند و احتمالاً فقط زمانی که نگرش انتقادی به جامعه اتخاذ کنند، می‌توانند این نیروها را بشناسند. پیتز برگر، به منظور آشنایی دانش‌آموزان با این رشته، نوشته است: «اولین معرفت جامعه‌شناسی عبارت است از اینکه: پدیده‌ها آن‌گونه که به نظر می‌رسند، نیستند.»

از این رو چشم‌انداز جامعه‌شناختی دانشجویان را به پرسش سؤال‌های پرسش‌نشده دربارهٔ پدیده‌های عادی ترغیب می‌کند تا ساختارها و نهادهای اجتماعی مؤثر و پنهان در عمل را روشن سازد.

پرسیدن سؤال‌های جامعه‌شناختی

جامعه‌شناسان برای بسیاری از پرسش‌های ساده‌ای که مطرح کرده‌اند، پاسخ‌های پیچیده‌ای را جست‌وجو می‌کنند. برگردا کرد که چهار سؤال اساسی به جامعه‌شناسان امکان می‌دهد، ارتباطات میان زندگی روزمره و ساختار اجتماعی فراگیر و نیروهایی را که آن را شکل می‌دهند، ببینند. این سؤال‌ها عبارت‌اند از:

۱. اینجا مردم در تعامل با یکدیگر چه کاری انجام می‌دهند؟
۲. روابط آن‌ها با یکدیگر چگونه است؟
۳. این روابط در نهادها چگونه سازمان‌دهی می‌شوند؟
۴. ایده‌های جمعی و مشترکی که افراد و نهادهای اجتماعی را حرکت می‌دهند، چه هستند؟

برگر معتقد است: پرسیدن این سؤال‌ها پدیده‌های مأنوس و شناخته‌شده را به چیزی متفاوت و کشف‌نشده دگرگون می‌کند و به تغییر آگاهی می‌انجامد. **سی. رایت. میلز** این دگرگونی را تصور جامعه‌شناختی نامید. زمانی که افراد جهان را از این طریق بررسی می‌کنند، چگونگی قرار گرفتن تجربیات زندگی روزمره و زندگی‌نامه‌های شخصی‌شان را درون گذرگاه تاریخ می‌بینند. هنگامی که از تصور جامعه‌شناختی به‌منظور بررسی زندگی خودمان استفاده می‌کنیم، ممکن است این سؤال برایمان مطرح شود که: چگونه ساختارهای اجتماعی، نیروها و روابط به ما امتیازات خاصی مثل دسترسی به ثروت و مدارس معتبر را داده‌اند؟ همچنین ممکن است بپرسیم: چگونه نیروهای اجتماعی، مانند گروه‌های نژادپرست، امکان دارد به ضرر ما عمل کنند؟

اهمیت زمینه تاریخی

چشم‌انداز جامعه‌شناختی همیشه زمینه و بافت تاریخی را در نظر می‌گیرد. زیرا اگر بخواهیم بدانیم که چرا پدیده‌ها به گونه‌ای خاص شکل گرفته‌اند و صورت دیگری ندارند، باید بفهمیم که چگونه آن‌ها در گذر تاریخ به اینجا رسیده‌اند. بنابراین، جامعه‌شناسان غالباً دیدگاه وسیع‌تری برمی‌گزینند و به مشاهدهٔ چنین مسائلی می‌پردازند: ذات متغیر ساختار طبقاتی طی زمان؛ سیر تکامل ارتباط بین اقتصاد و فرهنگ؛ دسترسی محدود به حقوق و منابعی که همچنان امروزه از نظر تاریخی مردم به حاشیه رانده‌شده را تحت فشار قرار می‌دهد.

بینش جامعه‌شناختی

میلز معتقد بود که تصور جامعه‌شناختی مردم را قادر می‌سازد زندگی و جامعهٔ خود را تغییر دهند. زیرا تصور جامعه‌شناختی به ما امکان می‌دهد، مشکلات شخصی (دریافت‌شده) مانند درآمد کافی نداشتن برای ادارهٔ زندگی را در زمینه و بافت وسیع‌تری ببینیم. این مشکلات نه تنها مشکلات شخصی را اجتماعی، مانند دستمزد ناکافی، نشئت می‌گیرند. زیرا از نقص ساختار تصور جامعه‌شناختی به مسئلهٔ بغرنج دیدگاه جامعه‌شناختی اشاره می‌کند.

از این دیدگاه، جامعه یک محصول اجتماعی است و ساختارها و نهادهاش تغییرپذیرند. درست همان‌طور که ساختارها و نیروهای اجتماعی زندگی ما را شکل می‌دهند، انتخاب‌ها و کنش‌های ما نیز بر ماهیت جامعه تأثیر می‌گذارند. در طول زندگی روزمره، رفتار ما به جامعه اعتبار می‌بخشد یا آن را به چالش می‌کشد تا بهبود یابد. چشم‌انداز جامعه‌شناختی به ما امکان می‌دهد که دریابیم، رسیدن به هر دو نتیجه چه‌طور ممکن می‌شود.

منبع

<https://www.thoughtco.com/sociological-perspective-3026642>